

Změny v trestním právu od vydání CIC/1983

Libor Botek

Príspevek je publikován v rámci vědeckého projektu IGA_CMTF_2023_003
„Čtyřicáté výročí promulgace Kodexu kanonického práva
v interdisciplinárním kontextu“.

Od svého vydání v roce 1983 prošel Kodex kanonického práva mnoha změnami. Avšak největší systematickou změnu doznalo trestní právo vydáním apoštolské konstituce *Pascite gregem Dei*¹ z 23. května 2021, kterou papež František zreformoval celou VI. knihu Kodexu kanonického práva. Lze říci, že tak došlo k dosud nejvýznamnější novelizaci Kodexu kanonického práva.

Této rozsáhlé novele předcházela vývoj *mimokodexového trestního práva*, který doplňoval trestní právo Kodexu tak, aby drželo krok s požadavky doby. Postupné doplňování a změny v trestním právu si vyžadovaly jak nové formy závadného jednání, tak zvýšení vnímavosti společnosti a církve k některým trestným činům, především k sexuálnímu zneužívání nezletilých služebníky církve. Církev proto hledala řešení těchto nových problémů definováním skutkových podstat nových trestných činů, reorganizací justice a stanovením nových účinných trestů. Článek se věnuje zmapování tohoto procesu.

¹ FRANCESCO PP., *Costituzione apostolica Pascite gregem Dei*, z 23. května 2021, dostupné na: <https://www.vatican.va/content/francesco/it/apost_constitutions/documents/papa-francesco-constituzione-ap_20210523_pascite-gregem-dei.html> (29. 6. 2023).

Nové skutkové podstaty trestných činů

Nahrávání a rozšiřování svátostného vyznání

Dne 23. září 1988 vydala Kongregace pro nauku víry *Dekret o ochraně a důstojnosti svátosti pokání*,² v němž definuje nový trestný čin nahrávání jakýmikoliv technickými prostředky nebo zlovolné rozšiřování sdělovacími prostředky toho, co ve skutečném nebo fiktivním vyznání řekl zpovědník nebo kající. Jako sankci za tento čin dekret stanoví exkomunikaci *latae sententiae* nevyhrazenou Apoštolskému stolci.

Důvodem definice tohoto nového trestného činu bylo jednání jistého novináře, který prošel italskými (*Poznámka redakce*: Podle jednoho z recenzentů to nebyly italské farnosti, ale rakouské. Tak jej alespoň informovali jeho italští kolegové při jeho studijním pobytu v Itálii.) farnostmi, v nichž konal fiktivní vyznání hříchů ve svátosti smíření s cílem zmapovat reakce duchovních, a vydal o tom knihu. Průvodní list Kongregace pro nauku víry k motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* papeže Jana Pavla II. z roku 2001 nezařazuje tento trestný čin mezi zvláště závažné trestné činy. Činí tak až *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry* z roku 2010. Oproti dekretu z 23. září 1988 ale mění trest. Místo exkomunikace *latae sententiae* má být pachatel potrestán církevní autoritou podle závažnosti skutku, nevyjímaje, jde-li o duchovního, i propuštění z duchovního stavu. Definice trestného činu i trest uvedený v *Normách* z roku 2010 pak byly přejaty do novely VI. knihy CIC/1983, kán. 1386 § 3.³ *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry* z roku 2021⁴ odkazují na kán. 1386 § 3 novely VI. knihy CIC/1983.

² CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Decretum ad Poenitentiae sacramentum tuendum* z 23. září 1988, in: AAS 80 (1988), s. 1367.

³ Kán. 1386 § 3: „Při zachování ustanovení § 1 a 2 bude každý, kdo jakýmkoli technickým prostředkem zaznamená nebo se zlým úmyslem šíří sdělovacími prostředky, co řekl zpovědník nebo penitent ve skutečné nebo předstírané zpovědi, bude potrestán podle závažnosti skutku, nevyjímaje propuštění z klerického stavu, jde-li o klerika.“

⁴ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Normae de delictis Congregationi pro doctrina fidei reservatis*, z 11. října 2021, dostupné na: <https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20211011_norme-delittirservati-cfaith_la.html> (29. 6. 2023).

Trestné činy související s volbou papeže

Na svátek Stolce svatého apoštola Petra 22. února 1996 vydal papež sv. Jan Pavel II. apoštolskou konstituci *Universi Dominici Gregis*⁵ o uprázdnění apoštolského stolce a o volbě papeže. V ní stanoví některé nové skutkové podstaty trestných činů vztahujících se k volbě papeže.

V článku 58 je to porušení tajemství ze strany těch, kdo poskytují služby spojené s volbou papeže, a to jak slovy, tak písemně, znamením nebo jakýmkoli jiným způsobem. Trestem je exkomunikace *latae sententiae* vyhrazená Apoštolskému stolci.

Šestá hlava dokumentu nazvaná: „Co je zapotřebí dodržet a čeho se vyvarovat při volbě papeže“, obsahuje další skutkové podstaty trestných činů spojených s volbou. V článku 78 je stanoven trest exkomunikace *latae sententiae* za zločin simonie pro všechny, kdo by se ho dopustili v souvislosti s volbou papeže. Současně opakuje rozhodnutí svých předchůdců o neplatnosti simoniálního ustanovení, takže toto nemá vliv na platnost volby papeže. Není zde stanoveno, že by sněti exkomunikace bylo vyhrazeno Apoštolskému stolci.

V článku 80 opakuje ustanovení svých předchůdců o zákazu, aby civilní autority zavazovaly volitele, sekretáře kardinálského sboru nebo ty, kdo se podílejí na přípravě volby, použít *veto* neboli tzv. vyloučení, a to pod sankcí exkomunikace *latae sententiae*, opět nevyhrazené Apoštolskému stolci. Jan Pavel II. tento zákaz a samozřejmě i sankci rozšiřuje na všechny možné zásahy, odpory nebo přání, jimiž by světské úřady jakéhokoli řádu a stupně nebo jakákoli skupina lidí či jednotlivci chtěli zasahovat do volby papeže.

Článek 81 zakazuje kardinálům voličům vyjednávání, dohody, sliby nebo jiné závazky k tomu, aby dali nebo nedali svůj hlas jednomu nebo některému z nich. Tyto případné závazky prohlašuje za neplatné, i kdyby byly učiněny pod přísahou. A nově se toto jednání stává trestným činem trestaným exkomunikací *latae sententiae*, která není vyhrazená Apoštolskému stolci.

Ze skutečnosti, že vyhrazená Apoštolskému stolci je pouze exkomunikace za porušení tajemství lze soudit, že toto riziko se jevílo v dané době zákonodárci jako největší. Patrně souviselo s rostoucí agresivitou médií a s ohledem na další vývoj se zde postoj zákonodárce jeví prorockým.

⁵ JAN PAVEL II., *Constitutio apostolica De Sede Apostolica vacante deque Romani Pontifici electione*, z 22. února 1996, in: AAS 88 (1996), s. 305–343.

Odmítání definitivních vyhlášení učitelského úřadu o víře a mravech

V roce 1998 se do trestního práva promítla novela kánonu 750 o ochraně nauky víry. Papež Jan Pavel II. v motu proprio *Ad tuendam fidem* z 18. května 1998⁶ rozšířil materii chráněnou trestním kánónem 1371 odst. 1 i na případy uvedené v nově zavedeném druhém paragrafu kán. 750. Kánón 1371 odst. 1, který nově zní: „Spravedlivým trestem bude potrestán: 1° kdo kromě případu o němž v kán. 1364, § 1, učí nauce odsouzené papežem nebo obecným sněmem, nebo nauku, o níž v kán. 750, § 2 nebo v kán. 752, tvrdošijně odmítá a neodvolá po napomenutí Apoštolským stolcem nebo ordinářem.“

V novele VI. knihy CIC/1983 je tato materie upravena v kánonu 1365,⁷ který na rozdíl od předchozí úpravy stanoví pro pachatele konkrétní druhy trestů: nápravné tresty, zbavení úřadu a další tresty podle kán. 1336 § 2 až 4 CIC/1983.

Pokus o svěcení ženy

V roce 2007 Kongregace pro nauku víry vydala *Všeobecně závazné nařízení o trestném činu pokusu o svěcení ženy*.⁸ Při zachování kán. 1378 stanoví trest exkomunikace *latae sententiae* vyhrazený Apoštolskému stolci jak pro toho, kdo by se pokusil vysvětit ženu na kněze, tak i pro ženu, která atentovala přijetí svěcení. Jedná-li se o udělovatele nebo ženu podléhající Kodexu kánonů východních církví, při zachování kán. 1443 tohoto Kodexu, budou potrestáni velkou exkomunikací, jejíž sněti je vyhrazeno Apoštolskému stolci. *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry* z roku 2010 v čl. 5 zařazují tento trestný čin mezi zvláště závažné a doplňují ustanovení, že pokud je pachatel duchovním, může být potrestán propuštěním z duchovního stavu nebo zbavením duchovenské hodnosti. Tato formulace byla poté přejata do novely VI. knihy CIC/1983 v kán. 1379 § 3⁹ a na tento kánón

⁶ JAN PAVEL II., *Motu proprio Ad tuendam fidem* z 18. května 1998, in: AAS (1998), s. 457–461.

⁷ Kán. 1365: „Kdo, kromě případu uvedeného v kán. 1364 § 1 učí nauce odsouzené papežem nebo ekumenickým koncilium nebo tvrdošijně odmítá nauku, o níž pojednává kán. 750 § 2 nebo kán. 752, a neupustí od toho po napomenutí Apoštolským stolcem nebo ordinářem, bude potrestán nápravným trestem a zbavením úřadu; k těmto trestům lze připojit další tresty uvedené v kán. 1336 § 2 až 4.“

⁸ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Decretum generale de delicto attentatae sacrae ordinationis mulieris*, 19. prosince 2007, in: AAS 100 (2008), p. 403.

⁹ Kán. 1379 § 3: „Ten, kdo se pokusí udělit svátost svěcení ženě, jakož i žena, která se pokusila přijmout svátost svěcení, upadnou do trestu samočinné exkomunikace vyhrazené Apoštolskému stolci; klerik může být kromě toho potrestán propuštěním z klerického stavu.“

také odkazují *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry* z roku 2021.

Definování zvláště závažných trestných činů v motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*

Nové definice trestných činů a zpřísnění trestů za ně přineslo motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*¹⁰ (dále SST a rok vydání), jímž byly promulgovány *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry* z roku 2001, které pak kongregace novelizovala 21. května 2010,¹¹ 3. prosince 2019¹² a 11. října 2021¹³ (účinné od 8. prosince 2021).

Trestné činy proti víře

V oblasti trestných činů proti víře podle kán. 1364 § 1¹⁴ dává SST 2010 v čl. 2 § 2 ordinářům nebo hierarchům možnost prominout samočinnou exkomunikaci, pokud nastala, a konat buď soudní proces v první instanci, nebo uložit trest mimosoudním rozhodnutím, při zachování práva na odvolání ke Kongregaci pro nauku víry. Toto ustanovení zůstává i v SST 2021.

¹⁰ JAN PAVEL II., *Motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela*, ze 30. dubna 2001, in: AAS 93 (2001), s. 737–739.

¹¹ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Normae de gravioribus delictis*, z 21. května 2010, in: AAS 102 (2010), s. 419–430.

¹² CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Rescript ex Audientia* novelizující SST/2010, ze 3. prosince 2019, dostupné na: <https://www.vatican.va/roman_curia/secretariat_state/2019/documents/rc-seg-st-20191203_rescriptum_it.html> (29. 6. 2023), in: *Communicationes* 51 (2019), s. 364–365.

¹³ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Normae de delictis Congregationi pro doctrina fidei reservatis*, z 11. října 2021, dostupné na: <https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20211011_norme-delittiriserвати-cfaith_la.html> (29. 6. 2023).

¹⁴ Kán. 1364:

„§ 1. Odpadlý od víry, bludař a rozkolník upadají do exkomunikace, která nastupuje bez rozhodnutí představeného, při zachování kán. 194, § 1, odst. 2; duchovní může kromě toho být potrestán ještě podle kán. 1336, § 1, odst. 1, 2, 3.

§ 2. Jestliže to vyžaduje dlouho trvající zatvrzelost nebo závažné pohoršení, je možno uložit další tresty včetně propuštění z duchovenského stavu.“

Důstojnost svátosti eucharistie

V oblasti trestných činů proti svatosti Nejvznešenější svátosti a oběti Eucharistie kromě kodexem trestaných činů:

1. odnesení nebo uchovávání konsekrovaných způsob se svatokrádežným úmyslem nebo jejich zneuctění (kán. 1367 CIC/1983 a kán. 1442 CCEO);
2. pokusu o sloužení mše nebo simulace jejího slavení (kán. 1378, § 2, odst. 1 CIC/1983, kán. 1379 CIC/1983 a kán. 1443 CCEO);
3. zakázané společenství při sloužení mše spolu se služebníky církevních společenství, která nemají apoštolskou posloupnost ani neuznávají svátostnou důstojnost kněžského svěcení (kán. 908 a 1365 CIC/1983; kán. 702 a 1440 CCEO); přidává SST 2001 mezi zvláště závažné trestné činy také:
4. předpodstatnění jedné látky bez druhé ve mši nebo obou mimo mši, a to za svatokrádežným účelem, tedy porušení ustanovení kán. 927¹⁵ CIC/1983 se svatokrádežným úmyslem.

SST 2010 v čl. 3 § 2 mění text na „předpodstatnění ke svatokrádežným účelům jedné způsoby nebo obou během mše svaté nebo mimo ni“.

Tento trestný čin je pak novelou VI. knihy CIC/1983 doplněn do kodexu v kán. 1382 § 2¹⁶ a SST 2021 v čl. 3 § 2 odkazuje na znění novely CIC/1983.

Důstojnost svátosti smíření

V oblasti ochrany důstojnosti svátosti smíření stanovila SST 2001 jako zvláště závažné trestné činy:

1. rozhřešení spoluviníka ve hříchu proti šestému přikázání Desatera (kán. 1378, § 1 CIC/1983 a kán. 1457 CCEO);
2. svádění ke hříchu proti šestému přikázání Desatera při udílení nebo u příležitosti nebo pod záminkou zpovědi, pokud je zaměřeno na páchání hříchu se samotným zpovědníkem (kán. 1387 CIC/1983 a kán. 1458 CCEO);
3. přímé porušení svátostného tajemství (kán. 1388, § 1 CIC/1983 a kán. 1456 CCEO);

¹⁵ Kán. 927: „Je zakázáno, a to i v případě naléhavé krajní nutnosti, předpodstatnit jednu látku bez druhé nebo obě beze mše.“

¹⁶ Kán. 1382 § 2: „Pachatel, který se se svatokrádežným úmyslem proviní proměněním jedné způsoby nebo obou při slavení eucharistie nebo mimo ně, bude potrestán podle závažnosti skutku, nevyjímaje propuštění z klerického stavu.“

SST 2010 k nim přidala skutkové podstaty:

4. pokus o udělení svátostného rozhřešení při nemožnosti je platně udělit a nelegitimní vyslechnutí svátostného vyznání (kán. 1378 § 2 odst. 2 CIC/1983, čl. 4 § 1 č. 2);
5. předstírání svátostného rozhřešení (kán. 1379 CIC/1983 a v kán. 1143 CCEO, čl. 4 § 1 č. 3);
6. nepřímého porušení svátostného tajemství (kán. 1388 § 1 CIC/1983 a 1456 § 1 CCEO, čl. 4 § 1 č. 5) a
7. zlovolného záznamu nebo rozšiřování svátostného vyznání (stanovené dekretem Kongregace pro nauku víry z 23. září 1988, čl. 4 § 2), o níž jsme pojednali výše.

SST 2021 přejímá ustanovení SST 2010 a doplňuje je o ustanovení čl. 4 § 2, které stanoví, že v případech trestných činů týkajících se svátosti smíření, uvedených v § 1, není nikomu dovoleno sdělit obviněnému nebo jeho zástupci jméno oznamovatele nebo penitenta, pokud by k tomu oznamovatel nebo penitent nedal výslovně souhlas. Protože si zákonodárce je vědom, že tím může být ohroženo právo na obhajobu, zdůrazňuje povinnost obviněnému zachovat a minimalizovat riziko křivého obvinění důkladným prozkoumáním věrohodnosti oznamovatele. Současně vyžaduje zcela zabránit jakémukoli nebezpečí porušení svátostného tajemství.

Ochrana nezletilých před delikty proti šestému přikázání desatera ze strany duchovních

SST 2001 u deliktů duchovního proti šestému přikázání desatera s nezletilou osobou zvyšuje věk zletilosti ze 16 let uvedených v kán. 1395 § 2 CIC/1983 na 18 let. Zároveň prodlužuje promlčecí lhůtu těchto deliktů z 5 let stanovených tehdejším kán. 1362 § 1 odst. 2 CIC/1983¹⁷ na 10 let, počítaných ode dne, kdy oběť dovršila 18 let.

¹⁷ Kán. 1362:

„§ 1. Trestní žaloba se promlčuje po třech letech, pokud se nejedná:

1° o zločiny vyhrazené Kongregaci pro nauku víry;

2° o žalobu pro zločiny, o nichž v kán. 1394, 1395, 1398, které se promlčují po pěti letech;

3° o zločiny, které nejsou trestné obecným právem, jestliže místní zákon stanovil jinou promlčecí dobu.

§ 2. Promlčecí doba běží ode dne, kdy byl zločin spáchán, nebo, jestliže jde o zločin trvající nebo pokračující, ode dne, kdy přestal.“

SST 2010 pak stanoví v čl. 6 § 1 č. 1 na roveň nezletilým osoby zletilé nemající plné užívání rozumu. V čl. 6 § 1 č. 2 zavádí nové skutkové podstaty trestných činů, a to *získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem*.¹⁸ V čl. 7 § 1 prodlužuje promlčecí dobu u těchto trestných činů na 20 let počítaných od dovršení 18 let oběti (čl. 7 § 2) a dává Kongregaci pro nauku víry možnost v jednotlivých případech toto ustanovení o promlčení derogovat, takže trestný čin lze stíhat kdykoli.

SST 2019 v čl. 1 vyhrazuje Kongregaci pro nauku víry projednávání trestných činů *získání, držení nebo šíření pornografických materiálů za účelem sexuálního uspokojení, které zachycují nezletilé osoby ve věku do osmnácti let*. Do té doby to byly materiály zachycující osoby mladší 14 let.

SST 2021 k tomu, co stanovila SST 2010, dodává v čl. 6, 1°, že neznalost nebo omyl ze strany klerika ohledně věku nezletilého nestanoví okolnost snižující závažnost trestného činu nebo vylučující trestnost. V čl. 6, 2° přidává pro získávání, držení, ukazování nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 18 let z důvodu rozkoše spáchaných klerikem, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli prostředkem, také *motiv zisku*. V čl. 8 § 3 stanoví, že Kongregace pro nauku víry má právo zrušit promlčecí dobu pro všechny jednotlivé vyhrazené trestné činy, a to i v případě trestných činů spáchaných před nabytím účinnosti těchto norem.

Motu proprio *Come una madre amorevole*

Dne 4. června 2016 vydal papež František ve snaze zintenzivnit zápas proti zneužívání nezletilých v církvi motu proprio *Come una madre amorevole*,¹⁹ účinné od 5. září 2016, jímž definuje nový omisivní trestný čin způsobení vážné škody, ať fyzické osobě, komunitě nebo společenství učiněním nebo opomenutím úkonu z nedbalosti diecézním biskupem, eparchou nebo vyšším představeným řeholních institutů a společností apoštolského života papežského práva. Škoda může být fyzická, morální, duchovní nebo materiální. Sankcí je zbavení úřadu. Cílem doku-

¹⁸ Výroba pornografických materiálů byla trestná již podle kán. 1395 § 2 CIC/1983.

¹⁹ FRANTIŠEK, *Motu proprio Come una madre amorevole*, ze 4. června 2016, in: AAS 108 (2016), č. 7, s. 715–717.

mentu bylo především připomenout církevním představeným nutnost důsledného postupu při řešení trestných činů duchovních proti šestému přikázání Desatera s nezletilými a jim na roveň postavenými osobami.

Motu proprio *Vos estis lux mundi*

Dalším významným krokem v oblasti rozvoje trestního práva mimokodexovými normami bylo vydání apoštolského listu motu proprio *Vos estis lux mundi* ze 7. května 2019 papežem Františkem s účinností od 1. června 2019.²⁰ Dokument byl vydán *ad experimentum* na tři roky. Zavádí termín „zranitelná osoba“ definovaný jako „každá osoba ve stavu nemoci, fyzického či psychického oslabení nebo zbavení osobní svobody, který fakticky, byť jen příležitostně, omezuje její schopnost chápat nebo projevit vůli nebo jakkoli se bránit útoku.“

Dále stanoví oznamovací povinnost duchovních nebo členů institutů zasvěceného života nebo společností apoštolského života u trestných činů proti šestému přikázání Desatera spočívajících v:

- nucení kohokoliv násilím, pohrůzkou nebo zneužitím autority k vykonání nebo strpění sexuálních aktů;
- vykonání sexuálních aktů s osobou nezletilou nebo zranitelnou;
- výrobě, prezentování, přechovávání nebo šíření, i prostřednictvím informačních technologií, dětské pornografie, a také v získávání nebo svádění nezletilé nebo zranitelné osoby k účasti na pornografické prezentaci. Současně upravuje, že trestným činem je takovéto jednání, když předváděné osoby jsou mladší 18 let.

Po uplynutí tříleté zkušební doby motu proprio *Vos estis lux mundi* vydal papež František dne 25. března 2023 jeho novelu, účinnou od 30. dubna 2023.²¹ Oproti *Vos estis lux mundi* z roku 2019 vyjmenovává mezi osobami, které mají jak oznamovací povinnost, tak povinnost oznámení přijímat a řešit, a také proti nimž může být oznámení vzneseno, i moderátory mezinárodních společenství věřících uznaných nebo zřízených Apoštolským stolicem.

²⁰ FRANTIŠEK, *Motu proprio Vos estis lux mundi*, ze 7. května 2019, in: AAS 111 (2019), č. 6, s. 823–832.

²¹ FRANTIŠEK, *Motu proprio Vos estis lux mundi*, z 25. března 2023, dostupné na: <https://www.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/20230325-motu-proprio-vos-estis-lux-mundi-aggiornato.html> (29. 6. 2023).

Apoštolská konstituce *Pascite gregem Dei*

Dne 23. května 2021 papež František vydal apoštolskou konstituci *Pascite gregem Dei*, kterou promulgoval novelu VI. knihy Kodexu kanonického práva a stanovil její účinnost od 8. prosince 2021. Novela začleňuje výše uvedené nové mimokodexové skutkové podstaty do Kodexu kanonického práva z roku 1983. Také nově rozděluje materii mezi statěmi a zavádí některé další změny.

První změnou je sám název VI. knihy CIC/1983. Namísto dřívějšího *De sanctionibus in Ecclesia* (Církevní tresty) se nazývá *De sanctionibus poenalibus in Ecclesia* (Trestní sankce v církvi).

Obecná část nové VI. knihy CIC/1983

V úvodu statí I. první části knihy je hned úvodní kánon 1311 rozšířen o § 2, který zní: „Církevní představený má chránit a podporovat dobro společenství a jednotlivců, a to pastorační láskou, životním příkladem, radou či napomenutím, a je-li potřeba, i ukládáním nebo vyhlášením trestů podle zákonných předpisů a vždy za použití kanonické umírněnosti (ekvity) a s ohledem na obnovu spravedlnosti, nápravu pachatele a odstranění pohoršení.“ Zákonodárce zde přejímá filosofii ukládání trestů, která byla obsažena již v Kodexu kanonického práva z roku 1917²² v kán. 2214 § 2, a kterou Kodex z roku 1983 nepřejal.

Kánon 2214 § 2 CIC/1917 zní: „Budiž však přihlíženo k napomenutí Círk. sněmu Trid., sez. XIII, o nápr., hl. 1: «Nechť biskupové a jiní ordináři mají na paměti, že jsou pastýři, ne násilníci, a že mají být v čele svých podřízených ne tak, aby nad nimi vládli, nýbrž aby je milovali jako syny a bratry, a necht' se snaží, aby je zdržovali povzbuzováním a napomináním od nedovoleného, aby nebyli nuceni, když se dopustí trestného činu, trestat je náležitými tresty; stane-li se přesto, že ti se z lidské slabosti v něčem proviní, jest jim zachovat onen apoštolův příkaz, aby je přesvědčovali, zapřísahali a kárali se vši dobrotou a trpělivostí, jelikož často vůči těm, kdož mají být napraveni, zmůže víc blahovůle než drsnost, víc napomenutí než hrozba, víc láska nežli moc; bylo-li by však pro vážnost trestného činu zapotřebí prutu, nutno užít tvrdosti s mírností, spravedlnosti s milosrdenstvím, přísnosti s vlídností aby kázeň, pro lid blahodárná a nutná, byla zachována bez příkrosti a se polepšili, kdož byli pokáráni, anebo, nechtějí-li se napravit, ostatní byli blahodárným příkladem jich potrestání zdrženi od přestupků».²³

²² BENEDIKT XV., *Codex iuris canonici*, in: AAS 9 (1917), pars II, s. 2–521.

²³ V latinském originále je uvedeno: „Prae oculis autem habeatur monitum Conc. Trid., sess. XIII, de ref., cap. 1: «Meminerint Episcopi alique Ordinarii se pastores non percussores esse, atque ita praeesse sibi subditis oportere, ut non in eis dominantur, sed illos tanquam filios et fratres diligentelaborentque ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos poenis

Ve stati III. pojednávající o osobách podléhajících trestům se zákonodárce rozhodl zdůraznit *presumpci nevinny* doplněním § 1 v kánonu 1321: „Každý je považován za nevinného, dokud není prokázán opak.“

V kán. 1324 § 3 dává zákonodárce církevním představeným možnost uložit viníkovi, který za polehčujících okolností uvedených na tomto místě neupadá do samočinného trestu, mírnější tresty nebo trestní pokání, aby se napravil nebo aby bylo odstraněno pohoršení.

Kán. 1326 § 1 odst. 4 nařizuje soudci uložit těžší trest než stanoví zákon nebo příkaz tomu, kdo spáchal trestný čin v opilosti nebo ve stavu jiného duševního rozrušení, které si přivodil s úmyslem spáchat trestný čin nebo se z něj vyvinít, nebo z důvodu dobrovolně vyvolané nebo živené vášně. Dosavadní právní úprava v kánonu 1325 CIC/1983 v takovém případě pouze nesnižovala přičitatelnost pachatele, ale jednání nebylo přitěžující okolností.

Týž kánon 1326 zákonodárce ještě doplňuje o § 3, v němž stanoví, že se v těchto případech trest, který je stanoven jako fakultativní, stává obligatorním.

Ve stati IV. *Tresty a trestání* v hlavě 1. *Nápravné tresty* v textu kánonu 1333 věnovanému suspenzi zákonodárce vynechává slova „která může postihnout pouze duchovní“ uvedená v kán. 1333 § 1 CIC/1983. Rozšiřuje tak působnost kánonu i na laiky, jimž je svěřen církevní úřad nebo služba.

Významnou proměnou prošly pořádkové tresty ve 2. hlavě statě IV., především kánon 1336, který nyní přehledně rozděluje pořádkové tresty na příkazy, zákazy a zbavení.

Mezi příkazy je zařazena jako nový trest úhrada *pokuty* ve formě peněžitého obnosu pro církevní účely, podle pravidel stanovených biskupskou konferencí.

Mezi zákazy přidal zákonodárce zákaz požívat aktivního nebo pasivního volebního práva při kanonických volbách nebo užívat práva hlasovat v církevních radách nebo kolegiích a zákaz nošení církevního nebo řeholního oděvu.

---

coercere cogantur; quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis servanda praeceptio ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia, cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas; sin autem ob delicti gravitatem virga opus erit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina, populis salutaris ac necessaria, conservetur et qui correcti fuerint, emendentur aut, si respiscere noluerint, ceteri, salubri in eos animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur.“

Naopak trestní přeložení na jiný úřad, uvedené v kán. 1336 § 1 odst. 4 CIC/1983, nová úprava nepřejímá.

Kán. 1338 v § 4 v souladu s dřívějším kán. 1336 § 2 říká, že jako samočinné lze stanovit pouze ty pořádkové tresty, které jsou uvedené jako zákazy v novelizovaném kán. 1336 § 3, ale navíc připouští samočinnost i u jiných pořádkových trestů, které jsou eventuálně ustanovené zákonem nebo příkazem.

Doplněna o nová ustanovení je i 3. hlava statě IV., pojednávající o trestním opatření a trestním pokání.

Kán. 1339 obsahuje navíc § 4, stanovící, že pokud někomu bylo jednou nebo vícekrát bezvýsledně uděleno napomenutí či důtka nebo nelze očekávat, že budou účinné, vydá ordinář trestní příkaz, v němž přesně popíše, co má uvedený vykonat nebo čeho se má zdržet. A přidaný § 5 umožňuje ordináři v případě, že to vyžaduje závažnost případu, a především pokud hrozí, že někdo trestné jednání zopakuje, podřídit pachatele dohledu způsobem určeným ve svém rozhodnutí, a to nad rámec trestů, rozsudkem či rozhodnutím legitimně uložených nebo vyhlášených.

Stať VI. prošla změnou názvu. Z původního *De poenarum cesatione* (Zánik trestů) byla přejmenována na širší a přesnější *De poenarum cessatione et de actionum praescriptione* (Prominutí trestů a promlčení žalob).

Kánon 1361 v přidaném § 4 připomíná, že se trest nemá prominout, dokud podle moudrého uvážení ordináře pachatel nenahradil případnou škodu. Umožňuje také pachatele k takové náhradě nebo k navrácení věci donutit pořádkovými tresty podle kán. 1336 § 2 až 4, a to i tehdy, promíjí-li se mu nápravný trest podle kán. 1358 § 1.

V oblasti promlčení trestních žalob pro trestné činy uvedené v kán. 1362 § 1 odst. 2 se prodlužuje promlčecí doba u trestných činů uvedených v kán. 1376, 1377, 1378, 1393 § 1, 1394, 1395, 1397 a 1398 § 2 z dřívějších pěti let na sedm, a u žalob pro trestné činy uvedené v kán. 1398 § 1, který pojednává o sexuálním zneužití nezletilých, z pěti let na dvacet.

Nově zákonodárce zavádí ustanovení kán. 1362 § 3. Pokud byl pachatel předvolán podle kán. 1723 nebo byl způsobem určeným v kán. 1507 § 3 informován o předložení žaloby podle kán. 1721 § 1, promlčecí doba pro trestní žalobu se na tři roky pozastavuje; po uplynutí této doby, či pokud se z důvodu zastavení trestního řízení pozastavení lhůty přerušilo, začne promlčecí doba znovu plynout a připočte se k době, která z promlčení už uplynula. Stejně pozastavení lhůty platí i pro případ, pokud podle kán. 1720 odst. 1 má být trest uložen nebo vyhlášen mimosoudním

rozhodnutím. Kánon by měl motivovat ordináře, aby trestní řízení ukončili do tří let, jinak pachateli dále poběží promlčecí doba a může se tak vyhnout trestu.

Zvláštní část nové VI. knihy CIC/1983

Pro podstatnější změny se zákonodárce rozhodl ve II. části VI. knihy CIC/1983, kde také novým způsobem rozděluje materii trestných činů. Mění i název této druhé části z *De poenis in singula delicta* (Tresty za jednotlivé trestné činy) na *De singulis delictis deque poenis in eadem constitutis* (Jednotlivé trestné činy a tresty za ně stanovené).

Do statě I. *De delictis contra fidem et Ecclesiae unitatem* (Trestné činy proti víře a jednotě církve) byl jako kánon 1365 přesunut dřívější kánon 1371 ze statě II., věnované trestným činům proti církevním představeným a svobodě církve. Kánon, chránící věrouku církve, měl v minulosti neurčitý trest, nyní stanoví trest nápravný s možností připojení trestů pořádkových. Z předchozí statě II. byl do statě I. přesunut i dřívější kán. 1372 (nyní kán. 1366), sankcionující odvolání proti rozhodnutí papeže k obecnému sněmu nebo sboru biskupů, a dřívější kán. 1376 (nyní kán. 1369) stanovící trest za znesvěcení movité nebo nemovité posvátné věci. Oba kánony sem byly přesunuty beze změny.

Stat' II. se nyní nazývá *De delictis contra ecclesiasticam auctoritatem et numerum exercitium* (Trestné činy proti církevním představeným a proti výkonu církevních služeb), místo původní *De delictis contra ecclesiasticas auctoritates et Ecclesiae libertatem* (Trestné činy proti církevním představeným a svobodě církve). Název je výstižnější, protože špatný výkon církevních služeb není vždy způsoben omezením svobody církve z vnějšku, ale často pochybením samotného služebníka církve.

Do statě byl přidán nový kánon 1371,²⁴ který chrání povinnost poslušnosti církevním představeným, pokud něco zákonně prikazují, také plněním povinností

²⁴ Kán. 1371:

„§ 1. Kdo neuposlechne Apoštolský stolec, ordináře nebo představeného, pokud zákonně něco prikazují nebo zakazují, a po napomenutí setrvá v neposlušnosti, bude potrestán podle závažnosti případu nápravným trestem nebo zbavením úřadu či jinými tresty uvedenými v kán. 1336 § 2 až 4.

§ 2. Kdo porušil povinnosti, které mu vznikly následkem trestu, bude potrestán tresty uvedenými v kán. 1336 § 2 až 4.

§ 3. Kdo se svým tvrzením nebo příslibem dopustí křivé přísahy před církevním představeným, bude potrestán spravedlivým trestem.

§ 4. Kdo poruší povinnost zachovat papežské tajemství, bude potrestán tresty uvedenými v kán. 1336 § 2 až 4.

vzniklých následkem trestu, křivé přísahy před církevním představeným, zachování papežského tajemství, nesplnění povinnosti provést výkon rozsudku nebo trestního příkazu a neoznámení spáchání trestného činu těch, kdo jsou k tomu vázáni církevním právem. Kánon stanoví zpřesnění skutkové podstaty *neposlušnost vůči představeným a nesplnění výkonu rozsudku nebo trestního příkazu* či *neoznámení trestného činu*, nebo zařazuje do kodexu dosud mimokodexovou skutkovou podstatu *porušení papežského tajemství*. Kánon do sebe vstřebal i dřívější kán. 1368 o *křivé přísaze před církevními představenými* ze statě I. a kán. 1393 o porušení povinností vzniklých následkem trestu ze statě V.

Do této statě je přesunut i původní kánon 1381 z dřívější statě III. zvané Uchvácení církevních úřadů a trestné činy spojené s jejich výkonem. Kánon zabývající se uchvácením a nezákonným držením úřadu má nyní číslo 1375.

Nový je kánon 1376 trestající přisvojení církevního majetku nebo znemožnění braní výnosů z něho a nezákonné převody církevního majetku.

Kánon 1377, trestající korupci při výkonu církevní služby, je rovněž přesunutý dřívější kán. 1386 ze statě III., a oproti původnímu znění je rozšířen o trestný čin vyžadování majetkového prospěchu nad stanovený rámec.

Ze statě III. je přesunut i kánon 1378, dříve 1389, který nyní stihá *zneužití církevní moci, úřadu* nebo *úkolu*, která nejsou pokryta jinými specifitějšími kánony, a způsobení škody zaviněným opomenutím. Kromě trestu připomíná novelizovaný kánon povinnost nahradit vzniklou škodu.

Stat' III. je v novele přejmenována na *De delictis contra sacramenta* (Trestné činy proti svátostem) a byly v ní soustředěny kánony chránící svátosti.

Kánon 1379 shrnuje skutkové podstaty více dřívějších kánonů. Navíc je do něho zařazena i skutková podstata *pokusu svěcení ženy*, přejatá z dosud mimokodexové normy, a nová skutková podstata *úmyslného udělení svátosti tomu, jenž má zákaz ji přijmout*.

Kánon 1381 (původně kán. 1365), trestající *účast na zakázaném společenství na bohoslužebných úkonech*, byl do této statě přesunut z předchozí statě I.

§ 5. Kdo nesplní povinnost provést výkon rozsudku nebo výkon trestního příkazu, bude potrestán spravedlivým trestem, nevyjímaje nápravný trest.

§ 6. Kdo neoznámí spáchání trestného činu, ačkoli je k tomu vázán církevním právem, bude potrestán podle ustanovení kán. 1336 § 2 až 4, případně také dalšími tresty podle závažnosti skutku.“

Do této stati je přesunut jako kán. 1382 dřívější kán. 1367 ze stati I., stanovící trest za zneuctění eucharistie. Nově zahrnuje i skutkovou podstatu *proměnění jedné podstaty bez druhé nebo obou mimo mši svatou*.

Kánon 1386 je oproti dřívějšímu kán. 1388 rozšířen o skutkovou podstatu *zaznamenávání a šíření se zlým úmyslem toho, co řekl zpovědník nebo kajícník ve skutečné nebo předstírané svátosti smíření*.

Stať IV. se nyní nazývá *De delictis contra bonam famam et de delicto falsi* (Trestné činy proti dobré pověsti a trestný čin falšování) oproti dřívějšímu *De crimine falsi* (Nepravdivé udání a padělání listin). Nový název je výstižnější a jak je vidět, prof. Zedníček jej v oficiálním českém překladu kodexu z roku 1983, pořízeném v roce 1994, již předjímal. Co do obsahu je stať stejná jako v původním znění kodexu, pouze kán. 1391 upřesňuje původní neurčitý „spravedlivý trest“ za padělání a použití padělaných listin na pořádkové tresty uvedené v kán. 1336 § 2 až 4.

Název stati V. *De delictis contra speciales obligationes* (Trestné činy proti zvláštním povinnostem) zůstal nezměněn.

Obsah stati však změnu prodělal. Kán. 1392 zavádí novou skutkovou podstatu trestného činu, a to *dobrovolné a protiprávní opuštění posvátné služby klerikem s úmyslem vyhnout se příslušné církevní autoritě*. Sankcí je suspenze, nevylučuje v závažných případech i zbavení klerického stavu.

Kán. 1393 oproti dřívějšímu kán. 1392 konkrétněji specifikuje zakázané činnosti kleriků a řeholníků, podléhající trestu, a stanoví za ně pořádkové tresty podle kán. 1336 § 2 až 4.

Z kán. 1395 byla vyňata skutková podstata trestného činu klerika proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou, která se stala předmětem samostatného kánonu 1398 ve stati VI. Do kánonu byla naopak doplněna skutková podstata spáchání trestného činu klerika proti šestému přikázání Desatera zneužitím autority.

Stať VI. *De delictis contra hominis vitam, dignitatem et libertatem* (Trestné činy proti lidskému životu, lidské důstojnosti a svobodě) má název rozšířený o lidskou důstojnost oproti původnímu *De delictis contra hominis vitam et libertatem* (Trestné činy proti lidskému životu a svobodě).

Kán. 1397, který v § 2 obsahuje dřívější kán. 1398, je rozšířen o § 3, stanovící, že klerik může být za vraždu, únos člověka nebo dokonaný potrat propuštěn z klerického stavu.

Podstatnou novinkou novely je zařazení kánonu 1398, který je věnován ochraně nezletilých, do této stati. Zákonodárce tímto zařazením zdůrazňuje, že kán. 1398 má za cíl obecně chránit lidský život, důstojnost a svobodu, a ne pouze stanovit zvláštní povinnost duchovních a Bohu zasvěcených osob. Kánon shrnuje veškerou dosavadní mimokodexovou materii vydanou na ochranu nezletilých před zneužíváním duchovními, Bohu zasvěcenými osobami a pracovníky církve, jak jsme o ní pojednávali výše. Stojí za to uvést jeho plné znění:

Kán. 1398:

„§ 1. Zbavením úřadu a dalšími spravedlivými tresty, nevyjímaje propuštění z klerického stavu, vyžaduje-li to naléhavost případu, bude potrestán klerik:

1. který spáchá trestný čin proti šestému přikázání Desatera s nezletilým nebo s osobou, která má trvale omezené užívání rozumu nebo které právo přiznává stejnou ochranu;

2. který nezletilého nebo osobu, která má trvale omezené užívání rozumu nebo které právo přiznává stejnou ochranu, najme nebo svede k tomu, aby se sama pornograficky předváděla nebo se účastnila na skutečném nebo předstíraném pornografickém představení;

3. který v rozporu s dobrými mravy získává, uchovává, předvádí nebo šíří jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem pornografické vyobrazení nezletilých nebo osob, které mají trvale omezené užívání rozumu.

§ 2. Člen institutu zasvěceného života nebo společnosti apoštolského života a jakýkoli věřící, který má v církvi hodnost nebo v ní vykonává úřad nebo funkci, a spáchá trestný čin uvedený v § 1 nebo v kán. 1395 § 3, bude potrestán podle kán. 1336 § 2 až 4, případně dalšími tresty podle závažnosti skutku.“

Poslední sedmá stať druhé části novely VI. knihy kodexu, si zcela zachovala jak název *Norma generalis* (Obecná norma), tak obsah, jímž je jediný kánon 1399, který připouští postihnout spravedlivým trestem vnější porušení Božího nebo kanonického zákona kromě případů stanovených v trestních zákonech, ovšem pouze tehdy, jestliže zvláštní závažnost tohoto porušení vyžaduje trest a je nutno předejít nebo odstranit pohoršení.

Tato norma byla vnímána jako kontroverzní pro svůj rozpor se zásadou *nulla poena sine lege* ještě před novelou VI. knihy Kodexu kanonického práva a mezi kanonisty se diskutovalo o tom, zda je vhodné ji v kanonickém trestním právu

ponechat. Zákodárce se rozhodl pro její zachování. I přes svůj rozpor s výše uvedenou trestněprávní zásadou má v kanonickém trestním právu své praktické odůvodnění. Když pohlédneme na rozsah kodexového kanonického trestního práva, je zřejmé, že ve svých 88 kánonech není schopno definovat takové množství skutkových podstat trestných činů jako rozsáhlé sbírky sekulárního trestního práva. Církevní zákonodárce by si jistě mohl dát namáhavou práci a trestní právo rozpracovat mnohem podrobněji. Ovšem vzhledem k tomu, že členy církve jsou lidé, kteří si následování Krista podle Božích pravidel zakotvených v Desateru sami svobodně zvolili, není na místě, že by je masově porušovali. Proto je z hlediska právní ekonomie vhodnější nahradit podrobné rozpracování všech možných skutkových podstat touto obecnou normou s omezením možnosti její aplikace na mimořádné případy. Její případné negativní dopady by se v budoucnu daly ještě zmírnit tím, že by příslušný představený před použitím této normy musel věc konzultovat s jiným určeným představeným.

Závěr

Za čtyřicet let platnosti Kodexu kanonického práva z roku 1983 doznalo mezi obory církevního práva největších změn trestní právo a vyžádalo si novelu celé VI. knihy kodexu. Většina norem sice zůstala stejná, ale přibýly nové skutkové podstaty reagující na nově se objevivší závadová jednání, jako publikování toho, co bylo řečeno ve svátosti smíření, porušení papežského tajemství, především v souvislosti s volbou papeže, a svěcení žen. Novela se dále zaměřuje na zvýšení ochrany nezletilých před zneužíváním. Zavádí v této oblasti nové skutkové podstaty trestných činů, například potírající dětskou pornografii, a prodlužuje promlčecí lhůty u spáchaných deliktů. Mnohé změny jsou snahou zákonodárce upřesnit dříve obecněji formulované normy, aby jednak lépe informovaly členy církve, jaké konkrétní jednání je nežádoucí, a aby církevním představeným daly přesnější vodítka pro vymáhání církevní disciplíny. Nicméně z ducha celé novely je zřejmé, že trestání nadále zůstává krajním prostředkem v rukou představených, když k nápravě provinilce a porušeného řádu nestačí domluva, bratrské napomenutí, důtka, pokání a jiné pastorační prostředky.

Resumé

Článek se zabývá vývojem trestního práva církve po vydání Kodexu kanonického práva v roce 1983. Zamýšlí se nad příčinami vzniku nových skutkových podstat trestných činů. Sleduje vznik a vývoj mimokodexových norem, vývoj definování zvláště závažných trestných činů Kongregací pro nauku víry a následné zapracování nově vzniklých norem do novely VI. knihy kodexu. Ukazuje nové uspořádání materie trestního práva v novele VI. knihy kodexu a záměry zákonodárce.

Summary

Changes to Criminal Law Since the Promulgation of CIC/1983

The article deals with the development of the criminal law of the Church after the publication of the Code of Canon Law in 1983. It reflects on the reasons for the emergence of new criminal offences. It traces the emergence and development of extra-canonical norms, the evolution of the definition of particularly serious crimes by the Congregation for the Doctrine of the Faith and the subsequent incorporation of the newly created norms into the amendment of Book VI of the Code. It shows the new arrangement of the matter of criminal law in the amendment of Book VI of the Code and the intentions of the legislator.

Klíčová slova: kánon, kanonické právo, trestní právo, ochrana nezletilých, Kodex kanonického práva, historie trestního práva, novela VI. knihy Kodexu kanonického práva

Keywords: canon, canon law, criminal law, protection of minors, Code of Canon Law, history of criminal law, amendment to Book VI of the Code of Canon Law

Autor

Libor Botek, Th.D., nar. 1964, získal doktorát kanonického práva na Papežské Lateránské univerzitě v Římě a působí jako odborný asistent na Katedře církevního práva Cyrilo-metodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Zároveň je soudním vikářem Interdiecézního církevního soudu v Olomouci. Jeho specializací je manželské a procesní právo.

Author

Libor Botek, Th.D., born 1964, received a doctorate in canon law at the Pontifical Lateran University in Rome and works as a lecturer in the Church Law Department at the Sts. Cyril and Methodius School of Theology of the Palacký University in Olomouc. He is also the judicial vicar of Interdiocesan Church Court in Olomouc. His specialty is matrimonial and procedural law.

Mgr. Libor Botek, Th.D.

Cyrlometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra církevních dějin a církevního práva

Univerzitní 244/22

779 00 Olomouc

e-mail: l.botek@volny.cz